



Kvinneuniversitetet i Norden  
Nordic Women's University

Til Det Kongelige Barne- likestillings-  
og inkluderingsdepartementet  
Postboks 8036 Dep  
0030 Oslo

Deres ref: 201104529

Oslo, 06.03.2012

## **Høringsuttalelse NOU 2011:18 Struktur for likestilling**

### **Innledning**

Stiftelsen Kvinneuniversitetet i Norden takker for muligheten til å komme med innspill til fremtidens arbeid for likestilling og ikke-diskriminering.

Stiftelsen Kvinneuniversitetet i Norden ble etablert i januar 2011. Vi driver forskning og formidling ut fra et kvinneperspektiv, og ønsker å være et supplement og alternativ til andre aktører i likestillingsdebatten. Vi ønsker å være et lærested som bygger på feministiske verdier og feministisk pedagogikk for blant annet å bidra til å synliggjøre kvinners innsats og betydning.

Vi ber om at departementet inkluderer oss på sin høringsliste når det gjelder saker vedrørende kvinner, likestilling, diskriminering og barn.

### **Overordnede bemerkninger til NOU'en**

I all hovedsak støtter Kvinneuniversitetet i Norden de hovedforslagene som fremsettes i utredningen som vi finner grundig og imøtekommende. Vi ser spesielt positivt på at forslagene innebærer at diskrimineringsvernet løftes fra individuelt til et kollektivt nivå. Det er kun gjennom strukturelle endringer vi kan sørge for reell likestilling. Vi har likevel noen bemerkninger til enkelte av forslagene.

### **Ad punkt 3.4 - Sammensatt diskriminering**

Kvinneuniversitetet i Norden synes det er positivt at begrepet "sammensatt diskriminering" følges gjennomgående i forslagene. Vi ser det som statens oppgave å sørge for at alle mennesker - uavhengig av kjønn, etnisk tilhørighet, sosial bakgrunn, funksjonshemming, seksuell legning med videre får like rettigheter, og at de sikres reell tilgang til disse.

Imidlertid ser Kvinneuniversitetet i Norden at det er nødvendig å understreke at kvinneperspektivet står i en særstilling i denne sammenheng. Vi mener at dette med fordel kan tydeliggjøres i det følgende arbeidet. Vi mener at det er en gjennomgående svakhet med likestillingspolitikken som føres i dag at kvinneperspektivet ikke er tydelig. I tillegg til de øvrige diskrimineringsgrunnlagene har alle diskriminerte et kjønn og løper automatisk risiko for å bli diskriminert ytterligere.



Både forskning og erfaring viser at også Norge, som tidligere foregangsland for likestilling i verdenssammenheng, fremdeles har en lang vei å gå for å sikre reell likestilling og likeverd mellom kjønnene. I denne sammenheng er det kvinnene som støter på de største strukturelle utfordringene. For å forstå alle de diskriminerte gruppene, og fordi det er forskjell på kvinner og menn uavhengig av de øvrige diskrimineringsgrunnlagene, er det avgjørende at kvinneperspektivet gis større plass. Vi ber derfor departementet i det videre arbeid sikre en struktur som både ivaretar arbeidet mot sammensatt diskriminering generelt, og arbeidet mot kvinne-diskriminering spesielt. I denne sammenheng viser vi forøvrig til Kvinnekonvensjonen artikkel 3 som tydeliggjør statens ansvar for å iverksette "all appropriate measures" å sikre kvinners diskrimineringsvern.

### **Ad punkt 6. – Nytt likestillingsdirektorat**

Kvinneuniversitetet i Norden støtter forslaget om etablering av eget fagdirektorat. Vi mener også at det er sentralt at et slikt direktorat får regional forankring.

Utredningen fremstiller konkrete oppgaver for direktoratet som vi er enige i, men Kvinneuniversitetet i Norden vil også komme med enkelte tilleggsforslag.

Likestillingspolitikk er avhengig av hva som til enhver tid er statens definisjon av likestilling. Norges definisjon av likestilling, er ikke i tråd med den definisjon som staten er forpliktet til å følge etter kvinnekonvensjonen. Vi mener at Norges nøytrale definisjon av likestilling bidrar til at kvinneperspektivet blir mindre synlig enn det fremdeles er behov for. Kvinneuniversitetet i Norden mener at staten er forpliktet til å implementere en likestillingspolitikk som faktisk sikrer at kvinner vernes mot enhver form for diskriminering på bakgrunn av deres kjønn, jf. kvinnekonvensjonen artikkel 2. Dette er en oppgave som direktoratet må ha et særskilt fokus på.

Vi ser at det ligger store utfordringer i det å være fagdirektorat for alle de diskrimineringsgrunnlagene som skal omfattes av forslaget, samtidig som kvinneperspektivet skal ivaretas tilstrekkelig. Vi foreslår derfor at likestillingsdirektoratet må ha en egen avdeling som arbeider særskilt med kvinneperspektivet og de strukturelle utfordringer knyttet til dette.

Vi mener det er bekymringsfullt, som også presiseres av utvalget, at arbeid mot kjønnsdiskriminering i dag ikke er systematisk, og at mange offentlige og private virksomheter har mangelfull tilretteleggelse for likestilling mellom kjønn.

Til utrednings pkt. 6.2.3 om kjerneoppgavene for et slikt direktorat mener Kvinneuniversitetet i Norden at de planlagte oppgavene som oppfølging og veiledning av arbeidsgivere, samt tilsyn med aktivitetsplikten er viktig oppgave for direktoratet.

I tillegg ønsker Kvinneuniversitetet i Norden å foreslå at likestillingsdirektorat må ha ansvar for å iverksette tiltak som sikrer folkeopplysning om rettigheter og plikter i likestillingsøyemed, samt legge til rette for at offentlige og private aktører som skal praktisere reglene, kan skaffe seg nødvendig kompetanse på feltet.



Blant annet mener Kvinneuniversitetet i Norden at likestillingsdirektoratet bør ta et særlig ansvar for innvandrere- og flyktningkvinner. De utgjør en gruppe som er særskilt utsatt for sammensatt diskriminering, både i arbeidsmarkedet og privat. Mange av dem mangler kunnskap om deres rettsstilling generelt, og det vernet mot diskriminering som de har rettmessig krav på. Blant annet må direktoratet i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet legge til rette for at kunnskap om dette integreres i introduksjonsprogram for innvandrere. Departementet må ha det overordnede ansvaret for å følge opp dette. Konkret foreslår Kvinneuniversitetet i Norden at det tilbys minimum 30 timers undervisning i lover om likestilling og diskriminering i Norge til deltakere i introduksjonsprogrammet.

Videre mener Kvinneuniversitetet i Norden at det må legges til rette for at alle elever i grunnopplæring og særlig i videregående skole, får kompetanse om de strukturer for likestilling som finnes i Norge. Kvinneuniversitetet i Norden foreslår at slik opplæring blir en del av utdanningen i videregående skole for alle elever.

Også høyskoler og universitet må ha kjønnsperspektiv som en del av fagdisiplinen hvor forståelse av struktur for likestilling, rettigheter og plikter er sentralt. Vi foreslår at det opprettes et fag på minst 30 studiepoeng som legges inn som en obligatorisk del av høyere studier, og som tilpasses de konkrete fagretningene. Eksempler på profesjoner hvor slik kunnskap er sentral er jurister, sosionomer, lærere og pedagoger.

Det overordnede ansvaret for slik undervisning må ligge hos Kunnskapsdepartementet og Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet som i samarbeid med likestillingsdirektoratet gjennomfører dette.

### **Ad punkt 7.2 - Samråd med likestillingsorganisasjoner**

Kvinneuniversitetet i Norden vil benytte anledningen til å bemerke at de årlige overføringene til organisasjoner som arbeider med likestillingsspørsmål eller kvinnespørsmål, er veldig lave i forhold til land vi liker å sammenlikne oss med. Vi har store utfordringer som vi sammen må møte de neste årene, og vi regner med at departementet ser at det også trengs midler til sivilt samfunn for å kunne løse dette. Selv om direktoratene skal få oppgaven med å forvalte økonomiske virkemidler innenfor likestillingsarbeidet vil vi påpeke viktigheten av at endel midler også kommer fra sentralt hold.

Vi vil også benytte anledningen til å støtte forslaget med et kontaktutvalg for å sikre åpen dialog mellom sivilt samfunn og staten. I denne sammenheng vil vi presisere viktigheten av å opprettholde et kvinneperspektiv.

### **Ad punkt 10. – Likestillings -og diskrimineringsnemnda**

Kvinneuniversitetet i Norden ser at det er langt mellom det å ha formelle rettigheter, til det å faktisk få tilgang til disse rettighetene i praksis.



**Kvinneuniversitetet i Norden**  
**Nordic Women's University**

Vi støtter fullt ut at nemnda bør få kompetanse til å tilkjenne oppreisning. Det vil være en viktig synliggjøring og anerkjennelse av diskrimineringsvernet, og vil trolig bidra til at flere saker meldes inn. Vi tror også det vil ha en viss allmennpreventiv effekt ved at det faktisk forekommer reaksjoner på slike lovbrudd. Vi tror en sterkere rettsliggjøring på dette området er avgjørende for å løfte diskrimineringsvernet fra å være programerklæringer, til å bli reelle rettigheter som faktisk medfører konsekvenser.

Videre støtter vi at nemnda får myndighet til å overprøve andre forvaltningsmyndigheters enkeltvedtak når slike vedtak er truffet i egenskap av å være arbeidsgiver.

Spesielt ønsker Kvinneuniversitetet i Norden å knytte noen kommentarer til foreslaget om at det bør åpnes for fri rettshjelp i saker der nemnda har funnet at et forvaltningsvedtak er i strid med diskrimineringslovgivningen. Kvinneuniversitetet i Norden tror det vil sikre kvinner og andre diskriminerte enklere tilgang til prosess og større rettssikkerhet på området. Ved å gjøre adgangen til rettsprosess enklere og mindre kostbar, tror vi at flere saker faktisk blir prøvd for ordinære domstoler, noe som vi tror vil bidra til en sterkere bevissthet rundt den rettstilstanden norsk likestillingspolitikk legger opp til.

Vi tror terskelen for å kontakte advokater for å få bistand i dag er for stor. Diskriminerte enkeltpersoner vil ofte stå opp mot arbeidsgivere, offentlige virksomheter og andre sterke motparter. Samtidig påtar man seg risiko for saksomkostninger. At det åpnes for fri rettshjelp i disse sakene er derfor avgjørende.

I denne forbindelse mener vi på generelt grunnlag at det er nødvendig med kompetanseutvikling hos juristene som skal praktisere på dette området for å sikre tilstrekkelig rettssikkerhet og ekspertise. Vi foreslår at det må tilbys kompetansehevingstiltak for dem, så vel som at det bør gis større plass for diskriminerings- og likestillingslovgivningen på jusstudiet. Videre foreslår vi at advokater som påtar seg å føre slike saker, i forkant må kvalitetssikres. I tillegg presiserer vi det store behovet som vil være for tolketjenester, særlig for å ivareta behovet til innvandrere.

Kvinneuniversitetet i Norden ønsker dere lykke til videre, og håper at vi blir inkludert i fremtidig arbeid som sakkyndige for kvinneperspektivet og likestillings spørsmål.

Med vennlig hilsen på vegne av styret

Silje Marie Finsæther  
nestleder  
Kvinneuniversitetet i Norden

Susan Rakhsh  
styremedlem  
Kvinneuniversitetet i Norden